

Några förstärkningsord i soldmålet.

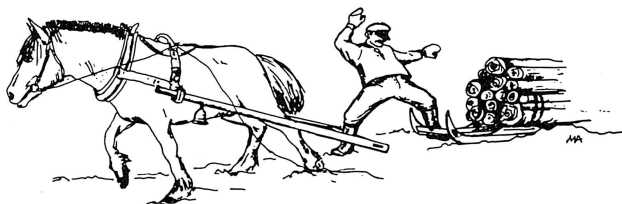
Krångan Lars hade en vårdag sågat ner en större björk då Bälter Kisti kom förbi. Kom hit, sa Lars, ska du få se. Ur stubben och ur den nersågade björken rann saven. Ser du, sa Lars, kabban svettas. Det är nog därför man säger att man är *kabb svättån*. Liknelsen förefaller mycket logisk samtidigt som den är mycket målande. Man blir mer och mer imponerad av vilket färgstarkt språk soldmålet är. Det kan många gånger vara svårt att översätta en historia från soldmålet till rikssvenskan och samtidigt få fram den rätta poängen.

Ljot är ett ord som i soldmålet betyder ful. Samtidigt är det förstärkningsord som användes i många sammanhang. Vi säger *ljotfin*, det skulle följdriktigt betyda fulsnygg, ett gångbart ord i rikssvenskan numera. Direkt översatt blir det ju så, men så är det inte. *Ljot* betyder i detta sammanhang väldigt, alltså väldigt snygg. Vi säger också *ljotstark* om en person som är ovanligt stark. Vidare säger vi *ljotbra*, *ljotlitn*, *ljotstur*, *ljotfåjl* eller *ljotfåul*, *ljotklent*, *ljotumöli*, *ljottjock*, *ljotsmal* och till och med *ljotljot*, det sistnämnda om en person som är ovanligt ful.

Ordet *ljot* har väl förmodligen sitt ursprung eller sammankoppling med *ljotan*, det vill säga den onde, djävulen och allt vad personen nu kallas. Eller kanske det är tvärtom att namnet *ljotan* har sitt ursprung från *ljot*. Man kan också säga att en person är *ljotadn*, det kan då vara en komplimang att han exempelvis är ovanligt duktig i arbetet. Men samtidigt kan det också betyda att en person är vrång, elak och allmänt illa-

sinnad. Han är en *ljotkall*.

Ett ord som har mer tyngd bakom sig än *ljot* är uttrycket *goor*. En person som är *goorstark* är alltså ändå starkare än en som är *ljotstark* och en som är *goorljot* är mer än ovanligt ful. *Goor lääp si* är ett uttryck som har försvunnit ur soldmålet och glömts bort. Det låter förvisso exotiskt eller som kanske Karl Lärka skulle ha uttryckt sig, rent av hedniskt. Att uttrycket kommit bort beror på att det var framför allt timmerkörarna som kunde råka illa ut och *goorlääpa* sig. Eftersom den yrkeskåren är så gott som borta har också uttrycket glömts bort. Att *goorlääpa* sig kunde gå så till att köraren i ren tanklöshet satte ena benet innanför skaklarna och det andra benet innanför tvärlådan på framkälken när han skulle fästa skaklarna vid timmerlasset. Ryckte då hästen till innan han var klar och satte iväg kunde det hända att köraren fastnade och slet sönder sig i grenen. Denna fasansfulla tilldragelse var alltså att *goor lääp si*. *Lääp* i detta sammanhang kan översättas till någonting som går sönder. Vi säger att när en maska i strumpan går av och släpper taget att *o lääpet iveg*.

Ett annat förstärkningsord är *drit*. I motsats till *ljot* användes det bara i negativ och nedsättande form och konstigt vore det väl annars. Vi säger om en person som är synnerligen viktig och snorkig att han eller hon är *dritviktin*. En person som är allt annat än snäll är *dritled*. I radion hör man ibland att en del personer säger att någonting är skitbra. Men att säga dritbra går inte, tack och lov.

När man är väldigt hungrig är man *blåtoom*. Ordet blå i förstärkningsform förekommer också i rikssvenskan, till exempel i blåfrusen. Vidare säger vi *spritt sjov*, *räät våt*, *äjs kålld*, *ill rood*, *ållsterd*, *vel slut*, *småffållån*, *tokrolin* och *kaav yppi*. Men de sist uppräknade orden har också en direkt motsvarighet i svenska språket.

Karl Nilsson